

*Петрова Озель Л. П.,**orcid.org/0000-0002-5091-7066**кандидат філологічних наук, доцент,**доцент кафедри українознавства і лінгводидактики**Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*

ТОПОНІМІКОН РОМАНУ ВОЛОДИМИРА МАЛИКА «ТАЄМНИЙ ПОСОЛ»: СКЛАД, СТРУКТУРА, ФУНКЦІЇ

Анотація. Топонімікон літературно-художнього дискурсу як особлива підсистема ономастичних одиниць, що є семантико-стилістичними, композиційними та змістовими маркерами оригінальності авторського тексту, завжди перебуває в центрі уваги лінгвістів, зокрема О. Карпенко, Ю. Карпенка, Г. Лукаш, О. Немировської, І. Муромцева, О. Муромцевої, К. Романенко, О. Саврей, Л. Удовенко, Г. Шотової-Ніколенко, І. Хлестун.

У статті подана інтерпретація топонімів як специфічних одиниць тетралогії Володимира Малика «Таємний посол», де ойконіми, гідроніми, ороніми, потамоніми, пелагоніми відповідно до жанрових характеристик історико-пригодницького роману демонструють широку географію подій, динаміку їх розгортання, несподівані сюжетні й композиційні повороти, серед яких виконання дипломатичних доручень, військові походи, полон, переслідування, міграційні процеси, далекі й близькі шляхи.

Аналіз складу топонімів у романі Володимира Малика дозволив виокремити найбільш репрезентативні групи онімів на підставі геополітичної та етнонаціональної маркованості – українські, болгарські, турецькі, татарські, польські, чеські, австрійські, вірменські, серед яких як макро-, так і мікротопонімія, як концептуальні, високочастотні, відомі широкому загалу лексеми реального географічного й адміністративного простору, так і менш знані, однослівні та двокомпонентні назви, семантична й змістова виразність яких посилюється в контекстах.

Найбільш яскравими засобами вираження семантико-стилістичної оригінальності топонімів визначено такі: вживання образних варіантів; залучення паралельних назв, поширених в інших країнах у певний історичний період; вживання власних топонімічних назв у складі стилістичних фігур; символізація і концептуалізація найменувань місця події.

У статті окреслено основні функції топонімної системи роману: номінативно-ідентифікаційну (називання місця події); інформативно-пізнавальну (актуалізація дотекстової інформації); емоційно-експресивну (вплив на почуття, здатність викликати емоції). Особливе місце посідають топоніми, що демонструють закоріненість в історію, традиції, засвідчуючи провідну функційну характеристику онімів у романі Володимира Малика – культурно-репрезентативну, а також пов'язану з нею етноідентифікаційну, оскільки топонімна лексика сягає глибоких шарів духовної й матеріальної культури, засвідчує оригінальність і самобутність народів.

Ключові слова: ономастика, оніми, власні назви, топоніми, семантика, структура, функції.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку лінгвістичної науки, зокрема й ономастики, що є одним із най-

більш вагомим її складників, а також зважаючи на життєво важливий етап національно-визвольної боротьби за утвердження державності й незалежності України, в часи відстоювання суверенітету, територіальної й духовної свободи, топоніми більш глибоко усвідомлюються філологами, а також широкою громадськістю як вагомий чинник репрезентації етнічної самобутності, звичаїв і традицій, маркер ідентичності, свідчення автентичності й автохтонності народу, показник консолідації навколо історико-культурної спадщини. У зв'язку з цим спостерігаємо посилену увагу українського суспільства до топонімної лексики, особливо ойконімів, найменувань інфраструктури – назв вулиць, проспектів, парків, громадських і культурно-освітніх установ з метою узгодження їх духовного змісту й морально-етичного наповнення з прогресивними етнонаціональними й світовими гуманістичними цінностями – миру, добра, демократії, захисту державних та особистісних свобод.

Літературно-естетичні параметри романів Володимира Малика представлені у критичних статтях та оглядах М. Ільницького, В. Чумака, І. Дзюби, К. Волинського, А. Мовчун, Н. Шаповал. Лексико-семантичні засоби, характерні для художньої манери одного із яскравих представників історичної романістики в українській літературі, зокрема аналіз складу, структури, функцій топонімів потребують більш детальної класифікації, систематизації та ґрунтового аналізу, чим зумовлена проблемність і перспективність підходу, визначеного в цій статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Топонімікон художнього тексту як система одиниць географічного, адміністративно-територіального, державного-політичного ландшафту в художньому тексті репрезентована парадигмою ойконімів, гідронімів, оронімів, потамонімів в усьому багатстві й різноманітності їх складу, структури, лінгвостилістичних репрезентацій, аналізованих у працях О. Карпенко, Ю. Карпенко, Г. Лукаш, О. Саврей, О. Мороз, Г. Шотової-Ніколенко, Н. Сокол-Клепар, де відзначені найбільш вагомими семантико-стилістичні особливості номінацій, що в художній формі локалізують події і явища.

Ономастична, зокрема топонімна лексика, за спостереженнями як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, засвідчує розгалужену систему функційних репрезентацій: топоніми в романі Ю. Яновського «Чотири шаблі», на думку Г. Шотової-Ніколенко, «виражають українську ментальність, стають достовірним тлом локалізації подій, проникнуті українським воївничим духом віків» [1], виконують роль «засобу створення й зміни часопростору» [2]; О. Саврей зазначає, що топоніми у текстах Ольги Кобилянської «сприяють створенню глибокого внутрішнього сюжету, асоціацій-паралелей і контрастних

опозицій» [3]; концептуальність топонімного простору романної прози аналізує К. Романенко [4]; регіональні особливості топонімів досліджують іранські вчені Н. Шаголі та В. Яхобі [5]; мікротопоніми фольклорного дискурсу Н. Сокіл-Клепар визначає як «словесно-культурні знаки, що виражають етнічну ментальність, специфічне сприйняття і відображення дійсності» [6].

Як слушно зауважує М. Торчинський, «унікальність онімії кожної мови дозволяє, по-перше, встановлювати взаємовплив ономастикону та мовної свідомості народу, по-друге, створювати національно-мовні системи власних назв» [7; с. 5], зокрема власні іменування «є достовірним джерелом історичної та мовної інформації, через те що ономастична лексика завжди реагує на вплив суспільно-політичних, соціальних та культурних факторів» [8, с. 17].

Актуальність дослідження визначається потребою з'ясувати склад, структурні характеристики, функційно-стилістичні параметри топонімної лексики як одного з визначників і модераторів стилю історико-пригодницького роману Володимира Малика «Таємний посол», де топоніми найбільш повно реалізують функції локалізації подій і явищ, встановлення їх хронології, концептуалізації та кодифікації історичних та культурно-мистецьких надбань, формують художню парадигму національно-ментальних цінностей та орієнтирів.

Мета розвідки – систематизація й аналіз топонімів як найбільш значущих одиниць у текстах історико-пригодницької белетристики із її кількісно розгалуженою системою топонімних назв різних класифікаційних груп, а також окреслення їх специфічних характеристик, зокрема структурно-семантичних та стилістико-функційних.

Визначені меті підпорядковані такі **завдання**: 1) окреслення складу топонімів у творі та визначення їх класифікаційних ознак; 2) встановлення основних структурних типів топонімних номінацій; 3) аналіз провідних семантико-стилістичних функцій тополексем у історико-пригодницькому дискурсі.

Виклад основного матеріалу. Мовно-стильове багатство тетралогії Володимира Малика «Таємний посол» представляє широке коло культур (українську, болгарську, турецьку, татарську, польську, чеську, австрійську, вірменську), з якими герої знайомляться, активно взаємодіють під час військових походів та подорожей, і засвідчує розгалужену лексико-семантичну парадигму топонімів, що репрезентують історичну, геополітичну, етнопонаціональну специфіку й оригінальність.

Поряд із макротопонімами, визначальними у вітчизняному державно-політичному й історико-культурологічному дискурсі (*Україна, Гетьманщина*) концептуальною лексемою, з якою пов'язана низка лексико-семантичних інтерпретацій провідного мотиву – захисту батьківщини, становлення й утвердження незалежності й державності, визначення геополітичних моделей і шляхів розвитку, є топонім *Запорізька Січ*, що в художній формі історико-пригодницького роману 1) локалізує центр козацької держави, місце набуття військового досвіду, підготовки до походів, визначення дипломатичних орієнтирів, має символічне значення духовної столиці як козацтва, так і національно-визвольного руху українського народу («*Це – вона! Мати наша ... Січ! – прошепотів старий і направив чорні діри в той бік, де, на його думку, мала бути козацька фортеця. – Добрався-таки! Аж через 25 років, а добрався! Сліпий, німецький, нікчемний... Та все ж помру серед свого товариства!*») [9, с. 5]; 2) окреслює (здебільшого разом з антропоні-

мами) орієнтири у визначенні долі героїв, виборі ними шляху, формуванні ідеалів, символізує активну громадянську позицію, підкреслює значимість окремої особистості в історичних процесах (*Самоїлович – Запорожжя*): «*Але, видно, не судилося мені стати хліборобом. Захотілося потримати шаблю в руці. Та й час був дуже неспокійний, жорстокий. Молодь йшла до війська гетьмана Самоїловича. Я, залишивши рідних, подався на Запорожжя – став козаком*» [9, с. 71]; 3) викликає як сенсорні, так і духовно-нарративні асоціації з традиційними видами діяльності, промислами й ремеслами, що стали візитівкою січового способу життя, господарювання, як-от ковальство («*Справді, Січ! – промовив глухо. – Пахне димом із кузні... Гарячою окалиною несе... Мабуть, ковалі передержали залізо в горні... та це свіжоспеченим хлібом...*») [9, с. 82].

Стилістичний ефект підкреслення геополітичного та історичного значення подій досягається завдяки художньої інтерпретації топонімів *Крим, Перекоп, Кафа*. [9, с. 33]. Поряд із основними, загальноприйнятими, офіційними власними назвами в романі «Таємний посол» спостерігаємо образні вживання – топоніми-перифрази (як правило, двокомпонентні, емоційно-експресивні номінації): *Перекоп / Дорога Сліз / Ворота Сліз*; привертає увагу залучення паралельних назв в українській мові та мові-джерелі, що підкреслює етнопонаціональний колорит топоніма, його оригінальність, самобутність (*Крим / Кири*): «*Крим! По-татарськи – Кири. Арсенові вже доводилося бути тут під час походу Сірка, і він знав, що це місце називалося Дорогою Сліз, або Ворітьми Сліз, бо де б людолови не взяли ясир – на правобережжі чи Лівобережжі, на Слобожанщині чи в Галичині, на Дону чи під Москвою, – вони обов'язково проводили його через Перекоп*» [9, с. 33]; додаткове семантичне й стилістичне навантаження суму, смутку, вболівання за долю півострова поглиблюється в мікро- й макроконтекстах під впливом лексичного оточення, зокрема психоемоційної семантики дієслів (*здригнулися, оглянулися, зникали, заголосили, заверещали, плакали*): «*З уст в уста передавалося одне коротке страшне слово: Крим! Здригнулися навіть тверді чоловічі серця. Бранці оглянулися назад, де в сірій імлістій даліні зникали рідні степи, і на очі їм набігали сльози. Заголосили жінки, заверещали діти. Чоловіки плакали мовчки*. [9, с. 34]. Власне український топонім може супроводжуватися варіантом, стилізованим під іншомовне звукове, структурне й семантичне оформлення: «*Місто мого дитинства – Кам'янець на Поділлі. Каменіче – як звать його турки*» [9, с. 69], «*Наш дім стояв над швидкоплинним Смотричем, на Карвасарах*» [9, с. 69], що спонукає сприймати топонім і позначуване ним місто з точки зору культурної та економічної комунікації народів: *Карвасари* – південно-західний українний мікрорайон (вулиця) міста Кам'янця-Подільського Хмельницької області, історичне містечко; на думку дослідників, назва походить від слова *караван-сарай* – заїжджий двір зі складами для товарів.

У системі лексичних засобів історико-пригодницького дискурсу особливою експресією відзначаються топоніми, пов'язані з локалізацією та оцінкою злочинного виду промислів – работоргівлі як однієї з форм поневолення, експлуатації, образом-символом якої стало місто *Кафа*. Як топонім художнього тексту в історико-пригодницькому романі *Кафа* має дві провідні семантичні варіації: 1) невідлунний ринок: «*Тільки вчора пригнали в Кафу. А далі куди поженуть – хто знає...*» [9, с. 37]; 2) місто з неповторним кримсько-татарським колори-

том: *«Кафа зустріла їх галасом приморського ринку, запахом риби і смаженої баранини»* [9, с. 36].

Серед лінгвостилістичних визначників болгарської національно-ментальної культури вагоме місце посідають літературно-художні власні назви – монокомпонентні макротопоніми *Балкани*, ойконіми *Загора*, *Плехів*, *Сливен*, *Ямбіль*, *Чернавода*, *Жеравна*, бікомпонентні назви (*Сливенський округ*, *Чернаводська долина*, *Бялі скелі*, *Аглікіна поляна*, *Гайдуцька печера*, *Гайдуцький колодязь*, *Стара Планина*, *Сині Камені*), а також яскраві відтопоніми утворення (*старопланинський край*), найбільш колоритними макротекстовими та мініконтекстними супровідниками яких є болгарські антропоніми (*Младен*, *Анка*, *Ненко*, *Златка*, *Момчило Крайчев*, *Драган*, *Якуб*, *воєвода Вилков*, *Славчо Влахов*, *Петр Влахов*, *Ганчо*, *Кмет Петков*), групи лексики історичного, культурологічного, етнологічного, народознавчого, етнопсихологічного спрямування, які в системі з топонімами створюють неповторну художню картину історико-пригодницького роману, в межах якого представлена панорама життя болгар як оригінального й самобутнього народу, що бореться за національне визволення.

Поряд із широкою системою макротопонімів – назв країн *Україна / Військо Запорозьке / Запороги*, *Австрія / країна Золотого яблука*, *Польща*, *Литва / Річ Посполита*, *Чехія*, *Сербія*, *Білорусія*, *Угорщина*, *Туреччина / Османська імперія / Порта*, *Венеція* (князівство), *Волощина* (також вживається назва, поширена на той час у Туреччині *Афлак та Богдан*), *Крим* та підпорядкованих їм ойконімів *Відень*, *Варшава*, *Люблін*, *Тарнова Гура*, *Белград*, *Київ*, *Львів*, *Чигирин*, *Черкаси*, *Миргород*, *Лубни*, *Полтава*, *Лохвиця*, *Запорожжя*, *Корсунь*, *Немирів*, *Фастів*, *Бургас*, *Стамбул*, *Трапезнонд*, *Едірне*, *Аккерман*, *Закопане*, *Тульна*, *Паркани*, *Гран*, *Круглик* вагоме семантико-стилістичне навантаження мають ойконіми, назви менших топонімних об'єктів – селищ, сіл: *Чорнобаївка*, *Смеречівка*, *Комишувате*, *Дубова Балка*, *Великі Сорочинці* (Україна), *Рудик* (Болгарія), *Аксу* (Туреччина). Так само як за допомогою антропоніма у романі наголошено на значимості окремої особистості, невідомої широкому загалу (*Арсен Звенигора* – головний герой, ім'я якого вигадане, стилізоване під фольклорні оніми (викликає асоціації з іменем казкового персонажа – *Вернигора*), захисник, мужній, сміливий, відданий справі, спритний, освічений, має здібності дипломата, бере участь у вирішенні політично й військово значущих справ, постає ідеалом воїна), так і мікротопоніми – назви сіл, зокрема *Смеречівка*, де народився герой, *Дубова Балка*, куди переселився з родиною через напади загарбників, мають важливе смислове й стилістичне навантаження, як і макротопоніми – назви країн, великих міст, історико-етнографічних регіонів.

Концептуальні лексеми, здебільшого макротопоніми, як найбільш інформативні номінації художнього тексту, що актуалізують знання, досвід, історичні й культурологічні відомості, окреслюють та визначають як вужчі, так і ширші межі особистісних і геополітичних орієнтирів, розширюють художній простір історико-пригодницького роману: *«Від Бугу до Дніпра і від Полісся до Дикого Поля знову починає колоситися житом-пшеницею наша земля»* [10, с. 420], позначають відомі в історії військові змагання, шляхи міграційних процесів на теренах України та за її межами.

Стилістичну виразність ойконімів доповнюють назви фортець як важливих споруд особливо в часи військових конфлік-

тів, від готовності захищатися й міцності яких залежали успіхи та перемоги, подальша доля держав: *Рааб*, *Кизи-Кермен*, *Єди Куле*, веж *Кримські ворота*, *Чигиринський замок*, назви бастіонів – *Левиний*, *Замковий*, з іншого боку, є історико-культурними візитівками етносів, з їх назвами пов'язані казки, міфи, легенди, перекази, що становлять вагому частку духовних надбань народів.

Для відтворення етнопонаціональної специфіки в історичній прозі досить важливу семантико-змістову та стилістичну роль відіграють назви історико-етнографічних регіонів як найбільш яскравих носіїв інформації про специфіку духовної й матеріальної культури різних країн з оригінальними рисами їх окремих областей, земель, штатів, країв, серед яких переважно однокомпонентні (*Гуцульщина*, *Полісся*, *Поділля*, *Покуття*, *Буджак*, *Добруджа*, *Ополя*, *Мазовія*, *Галичина*, *Прикарпаття*) та двокомпонентні ад'єктивно-субстантивні тополексеми (*Правобережна Україна*, *Дике Поле*, *Буджацька орда*). Вживання топонімних назв із закріпленою за ними багатою фоновною енциклопедичною інформацією в літературно-художніх текстах увиразнює колоритність пейзажів, екосистем, ландшафтів, яскравість традиційного побуту, звичаїв, видів господарської діяльності, міграційних процесів, паспортизує адміністративно-територіальні реалії та історичні події, актуалізуючи не тільки сенсорні, зокрема аудіовізуальні, а й духовно-ментальні асоціації, оскільки кожен топонім як репрезентант історико-етнографічного регіону представляє також неповторні особливості мови, історії, світогляду, культурного ландшафту: *«Лівобережжя зустріло вигнанців привітно, як рідних. Лубенський полковник виділив пустирище над Сулою, що звалюся Дубовою Балкою, і ми там до осені поставили хутір. Я з дідусем будував хатину, розорав шмат землі...»* [9, с. 71]. Для репрезентації провідного в історико-пригодницькій романістиці мотиву дороги, мандрів, подорожі визначальну роль мають назви шляхів, доріг, мостів, лісів: *Суботівський шлях*, *Муравський шлях*, *Черкаський шлях*, *Білгородський шлях*, *Калинів міст*, *Московський міст*, *Дорнбахський ліс*.

Топонімна лексика вживається для ідентифікації персонажів за походженням, етнічною приналежністю, відображає культурні традиції, принципи й норми етикету, специфічні ознаки комунікації, як-от земляцтво, сусідство, побратимство: *«– О матка боска! – підскочив пан Стихальський. – То пан єсть земляк? Із Закопаного? А я із Круглика.. Чому ж пан зразу не сказав? Перепрошую пана Квочку – що нового в наших краях?»* [9, с. 462]; відтопоніми антропоніми маркують приналежність героїв до відомих родів, вказують на володіння певними землями, територіями: *Карл Лотарингський*, *герцог Саксен-Лауенбурзький*. Назви міст символізують провідні види господарської та промислової діяльності, яку герої залишають для участі у військових походах (Чехія – броварництво – місто Табір – підмайстер цеху броварників Ян Кульчек): *«Ох, Яне, Яне! Пропадеш ти, як муха восени. І ніколи більше не побачиши своєї милої Чехії і рідного міста Табора, найкращого куточка на землі! Не зустрінеш ні батьків, ні сестричок, ні русокоші красуні сусідки, яка запрягнула чекати на тебе, коли повернешся додому справжнім броварником»* [10, с. 435].

Потамоніми *Дніпро*, *Дунай*, *Дін*, *Буг*, *Смотрич*, *Стугна*, *Тясмин*, *Сула*, *Чортмлик*, *Корабельна*, *Унава*, *Ірпінь*, *Альма*, *Аджидер*, *Кизил-Ирмак*, *Раба*, *Волга*, острови *Шют*, *Родос*, пелагоніми *Чорне море*, *Мармурове море*, *Середземномор'я /*

Біле море, затоки Золотий Ріг, Босфор засвідчують різноманітність складу, структури й лінгвостилістичного багатства гідронімії: Дніпро (поряд із топонімом Запорізька Січ, що має виразні державницькі, національно-ідентифікаційні конотації) традиційно набуває значення головної ріки, символу, що об'єднує, надихає, спонукає до захисту території й демократичних свобод.

Додаткове семантико-стилістичне навантаження піднесеності, урочистості, особливої значущості набувають топоніми в контекстах, що в художній формі історико-пригодницького роману відображають дипломатичний дискурс, як-от вживання у складі промов найвищих керівників держав, зокрема короля Речі Посполитої Яна Собеського в сеймі: «То ж я питаю вас: якщо впаде Відень, то яка держава порятує Варшаву? Допмагаючи Австрії, ми допоможемо собі! Б'ючись за Відень, наші жовніри битимуться за ойчизну!» [10, с. 401], де стилістичний ефект топонімів посилює фігура риторичного запитання й окличних відповідей.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Спостереження за складом топонімів у історико-пригодницькій тетралогії Володимира Малика «Таємний посол» дозволяють зробити висновки про широку систему власних назв (ойконімів, потамонімів, оронімів, дромонімів, дримонімів), що представляють різні культури (українську, болгарську, турецьку, татарську, вірменську, польську, австрійську, чеську) в їх локалізаційних, ландшафтних, адміністративно-територіальних, історико-культурологічних та геополітичних репрезентаціях. Простеження парадигми семантико-стилістичних інтерпретацій дає підстави для визначення основних функцій топонімів у тетралогії «Таємний посол» – номінативно-ідентифікаційної, інформативно-пізнавальної, емоційно-експресивної, а також культурно-репрезентативної.

Подальше дослідження топонімів у текстах літературно-художнього, зокрема історико-пригодницького дискурсу пов'язане із потребою уточнити склад, структуру й функції топонімних назв з метою встановлення паралелей з іншими жанрово близькими текстами української та світової літератури, відзначення спільних і відмінних семантико-стилістичних характеристик, виявлення нових і оригінальних художніх інтерпретацій онімів.

Література:

1. Шотова-Ніколенко Г. В. Топоніми в романі Юрія Яновського «Чотири шаблі». <http://karpenko.in.ua/wp-content/uploads/2013/02/Shotova10.pdf>
2. Шотова-Ніколенко Г. В. Топоніми як засіб створення і зміни часопростору в художньому творі. *Наукові записки ТНПУ. Серія : мовознавство*. 2017. № 1 (27). С. 331–334.
3. Савреї О. Функціонування топонімів у прозових творах Ольги Кобилянської. *Записки з ономастики*. 2005. № 9. С. 104–109.
4. Романенко К. М. Топонімічний концептуальний простір роману Вікторії Амеліної «Синдром листопаду, або Homo Comptiens». *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. 2021. Том 32(71). № 3. Ч. 1. С. 55–60.

5. Shahgoli N. K., Yaghobi V. İran'da Türkçe yer adları. *Batı Azerbaycan, doğu Azerbaycan, Erdebil ve Zeygan vilayetleri yerleşim yeri adları (oykonimler)*. İstanbul : Tarih Araştırmaları. 2022. 1103 s.
6. Сокіл-Клепар С. Мікротопоніми в усній народній словесності. *Вісник Львівського університету*. 2020. Вип. 72. С. 193–199.
7. Торчинський М. Структура онімного простору української мови : монографія. Хмельницький: Авіст. 2008. 548 с.
8. Торчинський М., Торчинська Н. Словник власних географічних назв Хмельницької області. Хмельницький: Авіст. 2008. 552 с.
9. Малик В. Таємний посол. Роман. Том I. X. : Прапор. 1989. 541 с.
10. Малик В. Таємний посол. Роман. Том II. X. : Прапор. 1989. 541 с.

Petrova Ozel L. Toponimikon of the novel by Volodymyr Malyk “Secret ambassador”: composition, structure, functions

Summary. The article presents an interpretation of toponyms as specific units of Volodymyr Malik's tetralogy “Secret Ambassador”, where oikonyms, hydronyms, oronyms, choronyms, in accordance with the genre characteristics of a historical-adventure novel, represent a wide geography of events, the dynamics of their unfolding, unexpected plot and compositional turns, among which the performance diplomatic missions, military campaigns, capture, persecution, migration processes, long and short journeys.

The analysis of toponyms in Volodymyr Malik's novel made it possible to single out the most representative groups of onyms on the basis of geopolitical and ethnonational marking – Ukrainian, Bulgarian, Turkish, Tatar, Polish, Czech, Austrian, Armenian, including both macro- and microtoponyms, conceptual, high-frequency lexemes real toponymicon, and less well-known or completely unknown. The following are defined as the most striking means of expressing the semantic and stylistic originality of toponyms: the use of figurative variants of onyms; attraction of parallel names common in other countries; the influence of macro- and micro-contexts on the emergence of new connotations of a historical, cultural, ethnological, ethnological nature; the use of own toponymic names as part of stylistic figures.

The article outlines the main functions of the toponymic system of the novel: nominative-identification (naming the place of the event); informative and cognitive (updating pre-text information); emotional-expressive (influence on feelings, the ability to evoke emotions). A special place is occupied by toponyms that demonstrate rootedness in history and traditions, testifying to the leading functional characteristic of onymes in Volodymyr Malik's novel – culturally representative, as well as related to ethno-identification, since toponymy vocabulary reaches deep layers of spiritual and material culture, attests to the originality and originality of peoples.

Key words: onomastics, onyms, proper names, toponyms, semantics, structure, functions.